

Lei-Document 45

8 D E C E M B E R 2 0 1 4

LeiDocument is een uitgave van de Leido Academy

1 INLEIDING

In de afgelopen maanden hebben we weer een aantal vragen, casussen en interessante constructies in de helpdesk-mailbox mogen aantreffen. Het lijkt derhalve goed om een aantal daarvan in deze nieuwsbrief op te nemen en van kanttekeningen te voorzien (op basis dua van de antwoorden die we hebben verstrekt aan de inzenders van de e-mails).

Een opvallend aspect van de positionering van de Associate degree is het hebben van een propedeutische fase. Ad'ers zijn gewoon studenten in een opleiding, net als degenen die de vierjarige route prefereren. Dat wil zeggen dat het 'afleggen' van een propedeutisch examen met bijbehorend getuigschrift is voorbehouden aan alle studenten, of ze nu het Ad- dan wel het Bachelorprogramma volgen... maakt niet uit. Deze zaak dook op toen een universiteit meende dat een Ad-bezitter geen recht heeft op een start in een wo-bachelor, alwaar degene die als Bachelorstudent (nog alleen maar) het propedeusediploma heeft, wel rechtstreeks wordt toegelaten. Daarom al is het goed hier nu aandacht aan te besteden.

Verder belichten we een aantal regelingen rond de Ad, ook betrekking hebben op de verdere invoering ervan. Het is overigens de bedoeling om de 'factsheet' rond de Ad zoals deze een aantal jaren geleden is uitgebracht, binnenkort te updaten en te publiceren. Mocht u dus denken dat op een bepaald punt klaarheid in de richting van bepaalde doelgroepen een must is, stuur uw aandachtspunt aan ons door.

2 INHOUD

1	Inleiding	1
2	Inhoud	1
3	Associate degree en het propedeusediploma	1
4	Toevoeging aan de graad	2
5	Joint degrees met een Ad...	2
6	Ad en de eerste twee jaren van een Bachelor	3
7	Regelingen voor de Ad (denk aan het studievoorschot)	3
8	Eisen deeltijd	4
9	Ad en bedrijfsopleidingen	4
10	Duaal en de Ad	5

3 ASSOCIATE DEGREE EN HET PROPEDEUSE-DIPLOMA

Er bestaat nog steeds een levensgroot misverstand ten aanzien van het propedeutisch examen binnen de Ad. Kennelijk staan er in bepaalde 'oude' interne stukken bij hogescholen bepaalde standpunten hierover, en lukt het maar niet om degenen die er tegenaan lopen, te overtuigen dat een Ad'er wel degelijk een P-diploma dient te worden uitgereikt.

Het argument is veelal dat iemand de kans loopt binnen een korte termijn drie diploma's in ontvangst te mogen nemen: vooropleiding – propedeuse – Ad. Dat zou teveel van het goede zijn, is men van mening – en het kost veel werk. Maar het is toch echt wettelijk verplicht om deze hbo-studenten (of ze nu de Ad dan wel de Bachelor doen) de kans te bieden hun wettelijke rechten die aan een P-diploma kunnen worden ontleend, te kunnen uitoefenen. Niet denken dat een Ad'er dit helemaal niet wil... In de praktijk is het echt anders. Iemand die de Ad kiest, opteert voor een andere route binnen het onderwijssysteem en daar mag de hogeschool niet op een andere wijze op inspelen. Dus, kom niet aan het recht van een student, in welke hoedanigheid dan ook. Hieronder geven we de tekst van een memo dat op verzoek van een hogeschool is opgesteld, gelet op het feit dat een student met een Ad werd geweigerd door een universiteit, voor een wo-

opleiding waarbij in de OER staat vermeld dat een hbo-propedeuse recht geeft op directe toelating. Dit memo is gedeeld met de VSNU zodat dergelijke misverstanden in de toekomst kunnen worden voorkomen.

Toelichting op de Ad en het propedeutisch examen

1. De Associate degree is een formele, erkende en wettelijke graad (Ad) binnen het Nederlandse hbo, conform het gestelde dienaangaande in de WHW.
2. Het Ad-programma is gekoppeld aan en ingebed in een hbo-bachelor-opleiding.
3. De nominale studieduur is 2 jaar (kan in bepaalde gevallen iets meer zijn), op basis van de omvang van (minimaal) 120 studiepunten.
4. Het Ad-programma is zodanig ingericht dat met een aanvullend, resterend programma van (soms iets meer dan) 120 studiepunten in (ruim) 4 jaar de Bachelorgraad kan worden behaald. Daarmee is de leerlijn 'Ad + resterend programma' een eigen route binnen de hbo-opleiding, zoals dit ook voor de vierjarige rechtstreekse leerlijn het geval is. Anders gezegd, binnen de opleiding zijn meerdere 'opleidingstrajecten' te vinden. De wet spreekt over voltijdse, deeltijdse en duale opleidingen, allemaal eigenlijk varianten – en de Ad vormt in combinatie met het resterende deel eveneens een dergelijk geheel.
5. De wet geeft aan dat een student bij inschrijving in het hbo allereerst kiest voor een hbo-opleiding en vervolgens in voorkomend geval voor de Ad-leerlijn:

Volgens WHW artikel 7.32 lid 3 is het vereist dat een student die een Ad-programma wil volgen, zich inschrijft voor de bacheloropleiding en het Ad-programma:
"De inschrijving geschiedt voor een opleiding, met dien verstande dat de inschrijving aan de Open Universiteit geschiedt voor een of meer onderwijsenheden. Een student die een Ad-programma wil volgen, schrijft zich in voor de opleiding en het Ad-programma."

6. Dit houdt in dat alle regelingen en kaders die gelden voor een hbo-opleiding, van toepassing worden geacht te zijn op zowel de Ad- als de Bachelorstudent.
7. In het CROHO worden deze zaken ook aan elkaar gekoppeld. De Ad en Bachelor hebben echter een aparte, eigen code, bedoeld om studenten te kunnen volgen bij hun inschrijvingen binnen het hoger onderwijs. Zo dient een Ad-student formeel als Ad'er te staan ingeschreven op het moment dat het getuigschrift wordt uitgereikt.
8. Als een hbo-opleiding een propedeutisch examen heeft (en dat is eigenlijk standaard het geval), is deze situatie van toepassing op zowel de Ad als de Bachelor. Dat wil zeggen dat alle studenten, of ze nu de Ad-leerlijn dan wel de Bachelor-leerlijn volgen, na het behalen van de eerste 60 studiepunten, een erkend propedeuse-getuigschrift verwerven.
9. Daarmee hebben Ad-studenten en Bachelorstudenten gelijke rechten als deze zijn te ontlenen aan het hebben van een propedeusegetuigschrift van een hbo-opleiding.

4 TOEVOEGING AAN DE GRAAD

Zoals aangegeven in de toelichting op de aanpassingen van de WHW in 2013, kan aan de graad Ad geen verwijzing naar het betreffende werkveld of iets anders worden toegevoegd. Iemand, zeg Jan Peter Kansen, kan op het visitekaartje zetten als bezitter van het Ad-diploma: J.P. Kansen Ad.

Degene die van deze opleiding de Bachelorgraad verwerft, krijgt wel een toevoeging. Dat kan 'of Sciences', 'of Arts', 'of Economics', enz. zijn. Gaat deze student dus door voor een Bachelor en dit gaat goed, kan er op het visitekaartje komen te staan: J.P. Kansen BSc. Een beetje overdreven zou zijn: J.P. Kansen Ad BSc. Maar het mag wel...

5 JOINT DEGREES MET EEN ASSOCIATE DEGREE

In het hoger onderwijs kunnen twee of meer hogescholen besluiten in gezamenlijkheid een opleiding te verzorgen. Dat betekent dat je eigenlijk een opleiding in meerdere plaatsen kunt volgen zodanig dat je toch werkt aan hetzelfde programma en zeker weet dat je aan het eind een erkend

diploma krijgt. Het is mogelijk een dergelijke 'joint degree' aan te vragen bij de CDHO en vervolgens de NVAO, als je maar aan allerlei aanvullende eisen voldoet als aanvragers. Naast een opleiding kan een dergelijke aanvraag ook worden gedaan voor een afstudeerrichting. Wat daaronder formeel dient te worden verstaan is wettelijk gezien niet helemaal duidelijk, al zou het bij een universitaire opleiding kunnen gaan om de post-propedeutische fase. Maar los daarvan heeft iedereen wel een idee bij wat het is, zijnde een leerlijn binnen de opleiding.

Echter, er kan geen 'joint Ad' worden aangevraagd. De wetgeving laat dit simpelweg niet toe. Nog niet, tenminste. Wel kunnen twee hogescholen die eenzelfde opleiding (willen gaan) aanbieden, los van elkaar exact dezelfde Ad aanvragen – op hetzelfde moment onder verwijzing naar elkaars dossiers. Maar dit betekent voor het volgen van onderdelen op beide plaatsen dat er twee inschrijvingen, met een eerste en tweede inschrijving, nodig zijn. Vervolgens moeten de examencommissies dusdanige afspraken maken over het erkennen van elkaars eenheden, dat het formeel aan het eind van dit alles gaat om het verstrekken van vrijstellingen bij de hogeschool die uiteindelijk het diploma en de graad uitreikt. En dan moeten ze het ook eens zijn over de verdeling van de kosten en opbrengsten...

Eigenlijk moet het zo zijn dat als de Ad – net zoals nu het geval is bij de beoordeling door de CDHO – meer en meer als een zelfstandig programma wordt gezien, er ook hierbij sprake is van een volledig gelijk(waardige) benadering van de Ad en de Bachelor. Kwestie van tijd wellicht...

6 ASSOCIATE DEGREE EN EERSTE TWEE JAREN VAN DE BACHELOR

Een misverstand dat regelmatig – eigenlijk voortdurend – in discussies opduikt (en dan vooral in strategisch gerichte omgevingen) is dat de Ad een programma kent dat per se gelijk is aan de eerste twee jaren van de Bachelor. Dan wordt verwezen naar wettelijke regelingen en daaraan verwante bronnen. Dat is evenwel niet zo. Het mag wel... en soms is het juist het doel van de opleiding om studenten allemaal eerst een Ad te laten behalen en een deel naar het werkveld te zien vertrekken en de rest naar het post-Ad-gedeelte. Dan moet de opleiding in z'n geheel worden 'opgeschud' en geschikt worden gemaakt voor deze opzet.

Vooraf bij de deeltijdse opleidingen is deze beweging te constateren. Juist de werkenden zitten niet meer op een traject van vier jaren te wachten – en dat doen ze eigenlijk al een hele tijd, kun je wel zeggen. Misschien kan juist de Ad het deeltijdse instroomgebeuren een lift geven... als een vorm van flexibilisering...

Maar het mag ook compleet anders, zolang als degenen die de weg via de Ad volgen:

1. na de eerste twee jaar een arbeidsmarktrelevant programma hebben gedaan, en;
2. met het geheel van de Ad en het resterende programma een dusdanige set aan leeruitkomsten heeft gerealiseerd in het opleidingsportfolio, dat daarmee voldoen is aan de eisen die gelden voor het eindprofiel van de Bacheloropleiding.

Het is eigenlijk net als met afstudeerrichtingen, minoren, keuzevakken en andersoortige leerlijnen: het gaat om een kern van de opleiding met daarnaast een bepaalde profilering. Hoe breder het werkveld, hoe meer deze differentiatie een plek kan krijgen binnen de opleiding.

Er kan worden gespeeld met de programmering. De Ad kan best veel bevatten waarmee de Bachelor in de eerste fase niet in aanraking komt. Het post-Ad-deel, het zgn. resterende programma, kan ook voor een groot deel op zichzelf staan. Kortom, voer voor onderwijskundigen, en een uitdaging voor het management.

7 REGELINGEN VOOR DE ASSOCIATE DEGREE (DENK AAN STUDIEVOORSCHOT)

Ook een interessant punt, zeker voor studenten die met regelingen te maken hebben en gaan krijgen, is of de Ad'er met andere eisen te maken krijgt dan degene die kiest voor de vierjarige route. Nee, formeel is dat niet geval. Een Ad'er is net als de ingeschrevene bij de opleiding met de status Bachelor, gewoon student in het hbo.

De regelingen voor de toelating, de 1 mei-inschrijving, het BSA... allemaal gelijk (al kan de uitwerking best voor een Ad anders zijn dan voor de vierjarige Bachelor). Om een prangende vraag te beantwoorden, hier iets over het a.s. studievoorschot.

Studievoorschot

De regeling rond het studievoorschot geldt straks – als alle goedkeuringswegen zijn afgelopen – voor studenten in het hbo en wo. Dus voor Ad'ers en Bachelorstudenten (en Masterstudenten). Iemand die onder dit regime gaat studeren, kan de Ad doen en na twee jaar stoppen met het Ad-diploma in bezit. In het geval de betrokkene geen gebruik meer maakt van het recht om tegen de normale regels een Bachelor (en daarna een Master) te gaan doen, zal op een gegeven moment de terugbetalingsregeling in werking treden.

Kortom, geen onderscheid hoe dan ook. Mogelijk dat er straks in de regeling een en ander wordt gezegd over de wijze waarop iemand moet omgaan met het formeel melden van het studiegedrag (wel of niet willen gaan doen op termijn van een Bachelor en zo) door de overheid een seintje te geven over het terugbetalen – maar dat zullen we moeten afwachten. In de tussentijd: een Ad'er is een student in de opleiding...

Begin komend kalenderjaar willen we een document maken waarin deze zaken die de a.s. student betreffen – en een rol kunnen spelen bij het maken van een keuze voor een Ad – op een rijtje worden gezet.

8 EISEN DEELTIJD

Een ander punt – en daaraan is al aandacht besteed in het vorige LeiDocument – is het kunnen stellen van toelatingseisen voor een deeltijdse Associate degree. Het is nu eenmaal zo dat we het moeten doen met hetgeen dienaangaande over 'deeltijd' in de WHW wordt vermeld, in combinatie met het historisch besef – dus via het terugkijken naar wat ten grondslag heeft gelegen aan de wijze van het inbedden van deze variant in de wetgeving.

Er is een sprake van stevig verlangen naar een herpositionering van deeltijdse trajecten, zeker nu de overlap met de mogelijkheden rond de dualisering van opleidingen meer en meer blijkt te worden tot een basis voor discussies over de vormgeving van leerwegen die passen bij het 'leven lang leren'.

Maar voor die discussie in z'n breedheid kan, mag en moet worden gevoerd dienen we goed te bezien wat de eisen formeel mogen zijn. Voor alle duidelijkheid: elke hogeschool mag voor elke deeltijdse opleiding in de communicatie naar de doelgroepen luid en duidelijk aangeven wat de kansen zijn om zonder een werkkring, ervaring in een baan en een relevante werkomgeving de opleiding met succes in de nominale tijd te doorlopen. Dat is het goed recht van die opleiding, wetende dat deeltijd ook beschikbaar dient te zijn voor mensen die gewoon de opleiding naast een baan of in een situatie van 'het zich voorbereiden daarop' doen – ook in vier jaar. Het zijn twee concepten die ter beschikking dienen te staan voor degenen die aan de studie willen gaan.

De wet zegt dat de regelingen voor bekostigde hogescholen qua deeltijd exact gelijk zijn aan wat geldt voor voltijd. Er zijn wat verschillen zoals het uitbrengen van een BSA (want een deeltijder krijgt geen studiefinanciering en bepaalt veel meer dan een jonge student wat de risico's zijn van een vroegtijdig verlaten van de hogeschool). Ook mag voor deeltijd worden gezegd, voorafgaande aan de toelating dat er situaties in de opleiding voorkomen waarbij een relevante werkkring gewoon nodig is – en dat de student daarvoor op dat moment zelf moet zorgdragen. Dat is vergelijkbaar met de praktijkopdrachten, de stage en de afstudeeropdracht die een voltijdse student krijgt voorgeschoteld (als is dat soms lastig te combineren met de bijbaantjes... die veelal niet corresponderen met het werkveld van de studie die wordt gevolgd).

Conclusie moet zijn dat de uitwerking van de LLL-brief over de flexibilisering en de vraagfinanciering helder, transparant en open dient te geschieden. Men kan dan een deeltijdse Ad gaan doen als werknemer, werkzoekende en omscholer op een basis die past bij een nieuwe regeling die is afgestemd op de doelgroepen.

9 ASSOCIATE DEGREE EN BEDRIJFSOPLEIDINGEN

Een andere vraag die zo af en toe de mailbox komt binnenwaaien is in hoeverre een Ad-programma kan worden aangepast aan de wensen van een bedrijf, een groep bedrijven, een branche of een beroepsorganisatie. Het is des te interessanter, dit probleem, als de Ad is goedgekeurd en enige tijd daarna de contacten met het werkveld tot een dergelijk verzoek leiden (en uiteraard ook als de vernieuwing van de accreditatie in aantocht is).

Er is (uiteraard) een relatie te leggen met de voorwaarde, vastgelegd in het NVAO-kader, dat een Ad-programma geen bedrijfsopleiding mag zijn. Hoewel daarvan geen formele en wettelijke definitie is te geven, heeft iedereen er toch wel een beeld van. Vanuit de overheid is in aanvulling daarop gemeld dat best een complete groep met mensen vanuit een aantal bedrijven of een branche als zelfstandige eenheid het programma mag volgen, maar dat te allen tijde ook anderen die dat zouden willen, in die groep ingepast moeten kunnen worden. Dus er kunnen geen belemmerende voorwaarden worden gesteld aan de lesplaats en -locatie, het lesmateriaal (door af te stemmen op een bepaalde werkomgeving, te spelen met de naam van de Ad, het inschakelen van alleen maar lesgevendenden vanuit een specifieke organisatie, enzovoort). Ook mag het niet gaan om een afstudeervariant die puur gericht is op een groep functies binnen het bedrijf, zodat eigenlijk het diploma 'geen waarde' heeft bij een sollicitatie voor een baan elders – aangezien het Ad-diploma daar wel in principe voor bedoeld is.

Wensen kunnen wel worden vertaald naar stages, opdrachten, afstuderen en vakken waarvoor een bepaalde context nodig is. Kan het bedrijf die algemene context leveren (dus representatief voor de branche of bedrijfstak), dan is dit een prima manier om onderwijs en werkveld met elkaar te laten samenwerken.

Andere vormen die uitgaan van het bedrijf en de functies waarvoor het diploma nodig wordt geacht, lenen zich voor het aankloppen bij een private onderwijsinstelling. Het mag gaan om een tweejarig programma, ook te linken aan niveau 5 van het NLQF, maar het is geen Ad.

Het ligt voor de hand dat de plannen in de LLL-brief in de komende tijd meer duidelijkheid gaan scheppen over wat er mogelijk is, gelet op de nadruk die wordt gelegd op het vergroten van de mogelijkheden voor werkpleklers. Dat kan een aantal voorbeelden opleveren, voor wat wel en wat niet binnen de wetgeving past.

10 DUAAL EN ASSOCIATE DEGREE

Ook het verzorgen van onderwijs buiten de reguliere vestigingsplaats duikt voortdurend op als het gaat om duale Ad's – en met het opschuiven van deeltijd in de LLL-brief naar dit aspect van duaal komt het nog meer in beeld. In het handboek Ad dat begin 2015 het licht zal zien, wordt hierop uitgebreid ingegaan. Hier in het kort een opfris-opsomming van hetgeen duaal in de zin van doelmatigheid aantrekkelijker maakt dan voltijd en deeltijd...

- Een duale Ad kent een verdeling van de studiepunten over twee componenten: onderwijs en beroep (praktijk). Deze verdeling ligt vast in de OER: X voor onderwijs, Y voor beroep, met $X+Y=120$ (of iets meer).
- Als een student zich los van welke groep c.q. dan wel zonder vooraf een nadrukkelijke binding met een bedrijf te hebben voor deze duale Ad aanmeldt, geldt het als een individuele inschrijving. Een inschrijving is sowieso individueel, dat geldt ook een groep, maar het mag – om te kunnen worden geschaard onder de paraplu van 'individueel duaal' - geen situatie betreffen waarbij een iedere inschrijving is te herleiden naar een duidelijk te omschrijven bedrijf of een aantal bedrijven resp. organisaties binnen het werkveld
- In het geval van 'individueel duaal' mogen voor deze studenten zonder verdere goedkeuring door een formele instantie de onderwijseenheden die behoren bij de beroepscomponent Y buiten de vestigingsplaats worden aangeboden en verzorgd. Dat betekent dus dat de student leert op een of meerdere werkplekken (afhankelijk van de fase van de opleiding).
- Daar bovenop mag een-derde van de onderwijscomponent X elders worden verzorgd.
- Kortom, voor een duale Ad van 120 studenten kan voor werkpleklers (beroepsuitoefening binnen het programma) buiten de vestigingsplaats aan studiepunten worden verzorgd: $Y+(1/3*X) = Y + 1/3*(120-Y) = Y + 40 - 1/3.Y = 2/3.Y + 40$.
- Uiteraard is het de NVAO die moet beoordelen in hoeverre een bepaalde waarde aan Y kan worden toegekend. Een Ad waarbij bijvoorbeeld meer dan de helft van het programma wordt afgedekt via het werkpleklers vraagt om een zeer structurele borging van het kunnen behalen van competenties aldaar. Maar dat is dus een kwaliteitsaspect en niet een wetsartikel.
- Overigens mag er best een grote groep studenten van eenzelfde bedrijf komen of vanuit bedrijven in een regio, om een duale Ad te doen. Alleen is daarbij de bovengrens voor het onderwijs elders gelijk aan een derde van het programma, dus in het algemeen 40 punten. Wat overigens kan worden gedaan met afstandsonderwijs... is iets voor het handboek Ad.